

Чайка Т.М. аспірант

(Київський національний університет будівництва та архітектури, м. Київ, Україна)

Трегуб М.В., к.т.н., доцент, професор кафедри геодезії

(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ РОЗПОДІЛУ ДЕГРАДОВАНИХ ЗЕМЕЛЬ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Загальносвітовий енергетичний ринок наразі потерпає помітних змін. Зокрема, серйозного реформування зазнає вугледобувна промисловість. Це також стосується України. Така тенденція, значною мірою, пов'язана з використанням альтернативних джерел енергії, скороченням обсягів видобутку вугілля, вироблення ресурсу покладів вугілля в цілому на деяких пластах. В свою чергу, це спричинює необхідність ліквідації вугледобувних підприємств. Найяскравішим прикладом є рішення однієї з найбільших та найпотужніших енергетичних корпорацій України – компанії «ДТЕК» призупинити діяльності у 2021 році 5 шахт ДТЕК «Добропіллявугілля», шахти «Білозерської» і ЦЗФ Октябрської, підприємства ДТЕК «Павлоградвугілля», ще трьох збагачувальних фабрик, Першотравенського РМЗ і НВЦ ДТЕК. В цілому, до 2030 року видобуток вестиметься на 6 з 10 шахт у зазначеному регіоні [1]. За таких умов постає актуальне питання рекультивациі земель порушених в наслідок видобування вугілля та загалом запровадження комплексу ревіталізації промислових зон.

В Україні облік порушених і рекультивованих земель не ведеться. Також не було знайдено інформації у літературних джерелах щодо системного обліку якісних і кількісних показників рекультивациі земель закордоном.

За результатами останніх досліджень [2], обсяги територій задіяних для видобутку корисних копалин у всьому світі сягають близько 57 277 км². Подана цифра наведена за результатами обробки глобального набору даних, що обчислені з 21 060 полігонів. Полігони охоплюють усі надземні гірничі роботи, які можна визначити за супутниковими знімками, включаючи відкриті виробки, дамби хвостосховищ, відвали пустої породи, водойми і технологічну інфраструктуру. Для формування вищезазначених полігонів були виділені райони видобутку в межах 10-кілометрового буфера від приблизних географічних координат понад шести тисяч активних ділянок видобутку по всій земній кулі [3] та сформовано інтерактивну карту. За даними цієї карти було проведено аналіз деградованих земель Дніпропетровської області, враховуючи той факт, що саме на цій території видобувається понад 60% від загального обсягу кам'яного вугілля в Україні [4].

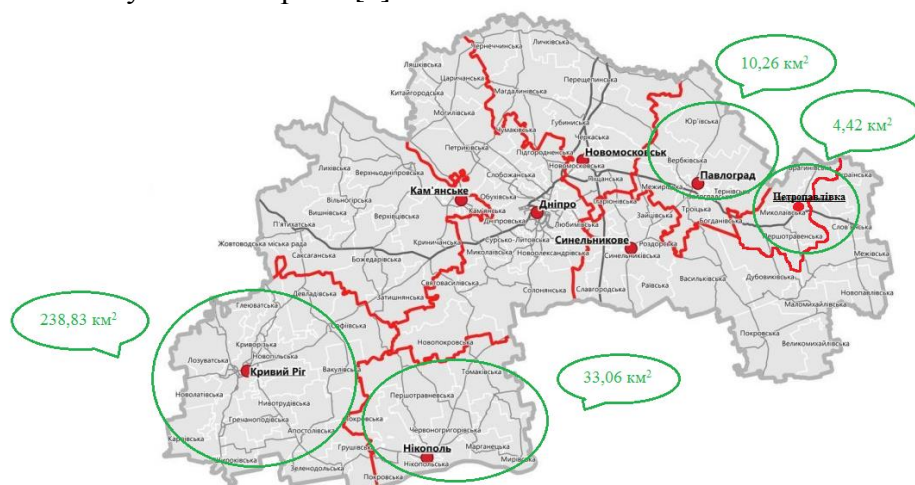

Рисунок 1 – Площі деградованих земель за районами Дніпропетровської області

Загальна площа Дніпропетровської області становить 31 923,00 км², а площа деградованих земель за розрахунками – 286, 57 км². У відсотковому співвідношенні це становить 0,9%. На перший погляд, це не є критичним показником. Далі розглядаємо деградовані землі за окремими районами (Таблиця 1). Показники, наведені у таблиці більш наочно демонструють наявні деградаційні процеси земельного фонду відповідних районів.

Таблиця 1

Розподіл деградованих земель за районами Дніпропетровської області

Назва району	Площа території, км ²	Площа деградованих земель, км ²	Відсоткове співвідношення, %
Криворізький район	5 717, 00	238,83	4,2
Нікопольський район	1 940,00	33,06	1,7
Павлоградський район	1 450,00	10,26	0,7
Петропавлівський район	1 248,00	4,42	0,4

Слід враховувати те, що під негативний вплив діяльності вугледобувних підприємств підпадають суміжні території, який тільки посилюється під впливом часу та кліматичних умов. А в такому разі площа земельних ділянок зростає у рази. При цьому, основний фонд ґрунтового покриття Дніпропетровської області складають чорноземи звичайні, а найбільшу питому вагу займають сільськогосподарські угіддя – 78,7% [5]. У перелічених вище районах зосереджена добувна промисловість області. Криворізький та Нікопольський райони є головними центрами видобутку залізної та марганцевої руди відповідно. Також у Криворізькому районі ведеться видобуток бурого вугілля, а у Павлоградському та Петропавлівському районах – кам'яного. Таким чином, ці види діяльності і спричинюють появу деградованих земель, а з огляду на специфіку кожного промислового району, заходи з рекультивації та ревіталізації територій мають розроблятися для кожного випадку окремо.

Отже, аналізуючи вище наведене, можливо прийти до висновку, що проблема рекультивації порушених земель в наслідок діяльності вугледобувних підприємств є важливою та першочерговою і потребує ґрунтового опрацювання у кожному окремому випадку залежно від виду виробництва.

Перелік посилань:

1. Офіційний сайт групи ДТЕК [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dtek.com/media-center/press/> – Назва з екрану.
2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.fineprint.global/publications/briefs/results-mining-areas/>.
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nature.com/articles/s41597-020-00624-w>.
4. Звіт з оцінки непрямого внеску видобувних галузей в економіку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://loda.gov.ua/upload/users_files/11/upload/ZVIT.pdf. – Назва з екрану.
5. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Дніпропетровській області за 2019 рік / Департамент екології та природних ресурсів Дніпропетровської облдержадміністрації. – Дніпро: 2020. – 320 с.